

บทที่ ๑

บทนำ

Aristotle ได้กล่าวว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม การอยู่ร่วมกันของมนุษย์
จำเป็นจะต้องมีกฎหมายธรรมชาติเพื่อให้สังคมนั้นมีความสุข เพราะในสภาวะธรรมชาติ
ของมนุษย์นั้นในทัศนะของ Hobbes มีความคิดเห็นว่าสภาวะธรรมชาติเป็นสภาวะแห่ง
สงครามซึ่งทุกคนต่างประหัดประหารกันเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง (self-
preservation) และการแสวงหาอำนาจ (power seeking) * ทั้งนี้เนื่องมาจาก
มนุษย์เต็มไปด้วยกิเลสตัณหา (appetite), ความปรารถนา (desires), ความกลัว
(fear) มากกว่ามีการมีเหตุผล^๑ Hobbes เห็นว่าการจะหลีกเลี่ยงสภาพหรือสภาวะ
ตามธรรมชาติและธรรมชาติของมนุษย์ได้ก็คือเมื่อประชาชนร่วมใจกันตกลงทำสัญญาาร่วมกัน^๒
มอบอำนาจให้แก่องค์อธิปัตย์ในการปกครองประเทศและให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นภายใน
สังคม หลักการและเหตุผลที่ Hobbes กล่าวอ้างไว้นั้นมีความเป็นจริงแม้จะเป็นการ
กล่าวไว้มานานแล้วก็ตาม มนุษย์ได้เข้าสู่สภาพความเป็นรัฐ โดยการทำสัญญาสังคม
ยินยอมมอบอำนาจบางส่วนให้แก่องค์อธิปัตย์ เพื่อให้หลุดพ้นจากสภาวะธรรมชาติอันเลวร้าย
นั้น สภาพรัฐทุกรูปแบบนี้ก็จะยิ่งเลวร้ายกว่าสภาพสังคมในสมัยของ Hobbes ก็ว่าได้
มนุษย์ถึงจะต้องมีการออกกฎหมายควบคุมกิเลสตัณหา ความปรารถนา และมืองค์กรสำหรับ

* ชัยอนันต์ สมุทวณิช, "โลกทัศน์ของฮอบบส์," วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ ๘
ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม ๒๕๑๓), หน้า ๑๗.

^๑ Leo Straus, Nature, Right, and History (Chicago, Ill. :
The University of Chicago Press, 1953), pp. 180-181.

^๒ George Sabine, A History of Political Theory (New York :
Holt (1937, 1966), p. 461.

พหุทัศย์ความสงบสุขภายในรัฐ องค์กรที่ว่านั่นคือตำรวจ

ตำรวจเป็นข้าราชการพลเรือนประเภทหนึ่งที่มีไว้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมเสมือนเป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคมให้อยู่ในระเบียบ ภาระหน้าที่ของตำรวจที่มีต่อสังคมเป็นภาระที่หนักซึ่งต้องใช้ความรู้ความสามารถในการฝึกฝนทั้งความรู้ในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติอันถือได้ว่าเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ จะเห็นได้ว่าการเป็นตำรวจเป็นการใช้วิชาชีพอย่างหนึ่ง (professional) ที่สำคัญยิ่ง ฉะนั้นตำรวจจึงเป็นอาชีพที่มีเกียรติสูงและได้รับการยอมรับในสังคม

ตำรวจเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งที่รัฐบาลและสังคมได้จัดตั้งขึ้นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และความปลอดภัยสงบสุขของประชาชนทั้งทางด้านการบริหารและการรักษากฎหมาย โดยแยกอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบไว้ดังนี้

John Coatman ได้ให้ทัศนะว่า ตำรวจ (police) นั้น คือองค์กรของฝ่ายบริหารโดยทำหน้าที่บังคับและควบคุมให้เป็นไปตามระเบียบ, กฎ, กฎหมาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับสาธารณะ ป้องกันปราบปรามสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม ตลอดจนการจราจรซึ่งกำลังขยายตัวขึ้นทุกขณะ คำว่า police เกิดขึ้นในสมัยพระเจ้า Charles ที่ ๕ ของฝรั่งเศส โดยมีพระราชหัตถ์เลขว่า โปลิศ คือผู้ที่ทำหน้าที่ระงับทุกข์บำรุงสุข และเพื่อความสุขเกษมสำราญแก่อาณาประชาราษฎร์ โดยเอามาจาก P-Politeness O-Obedience L-Legal Knowledge I-Investigation C-Co-Operation E-Energy คุรายละเอียค John Coatman, Police (London : Oxford University Press, 1959), pp. 2, 154, 157.

คำแถลงนโยบายดำเนินการกรมตำรวจของ พล.ท. ศรีสุข มหินทรเทพ อธิบดีกรมตำรวจ ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๔ อ้างใน รวมประชาชาติ วันเสาร์ที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๑๔, หน้า ๓.

๒ พล.ท.อ. ประเสริฐ รุจิรวงศ์, กรมตำรวจไทย (พระนคร : โรงพิมพ์ กรมตำรวจ, ๒๕๐๘), หน้า ๔-๑๐.

๑. การป้องกันอาชญากรรม (Crime prevention)
๒. การปราบปรามอาชญากรรม (crime suppression)
๓. การคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน (public safety)
๔. การรักษาความปลอดภัยของชาติ (national security)
๕. การรักษาความมั่นคงทั่วไป (general security)

กรมตำรวจเป็นกิจการที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อประชาชนและสังคมอย่างมากมากกว่าที่คนทั่ว ๆ ไปจะคาดคิด ตำรวจเป็นสถาบันเดียวในสังคมที่ถืออาวุธในยามสงบ ตำรวจเป็นสถาบันที่มีส่วนพัวพันกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนอันถือเป็นสิ่งสำคัญสุดยกอยู่ในสังคม ในขณะที่นักรัฐศาสตร์หรือนักปราชญ์หลายยุคหลายสมัยใช้กำลังกายและกำลังความคิดเพื่อพิจารณาทุกแง่มุมว่าอะไรคือขอบเขตสิทธิที่ประชาชนควรได้รับมาน้อยเพียงใด หรือในลักษณะใด ในขณะที่รัฐสภาไทย ผู้แทนราษฎรต้องใช้กำลังทั้งหยาดเหงื่อแรงกาย และเวลาอย่างมากมายเพื่อพิจารณาตรากฎหมายใด ๆ ที่มีผลต่อสิทธิของคนในสังคม แต่กฎหมายใด ๆ ที่ได้รับการตราขึ้นนั้นจะมีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ก็ย่อมต้องขึ้นอยู่กับผู้บังคับใช้กฎหมายนั้น ๆ ซึ่งก็คือเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ที่บังคับใช้หรืออาจจะเว้นไม่บังคับใช้กฎหมายใด ๆ อยู่อีกหนึ่งก็คือว่า ตำรวจคือผู้มีอิทธิพลอันแท้จริงในการกำหนดสิทธิผลประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมนั่นเอง

ความสำคัญและอิทธิพลของตำรวจที่มีต่อสังคมนั้นมีมากและจะได้รับการกล่าวถึงในโอกาสต่อไป แต่ที่สำคัญที่จะมองข้ามเสียมิได้ก็คือ ระบบบริหารงานของตำรวจ ทั้งนี้เพราะตำรวจเป็นองค์การใหญ่เป็นที่รวมของคนหม่มากที่จะต้องทำหน้าที่รับใช้ประชาชน ยิ่งเมื่อคำนึงถึงผลสะท้อนที่ตำรวจสามารถบันดาลให้เกิดขึ้นกับประชาชนแล้ว ก็ยิ่งทำให้เห็นว่าระบบบริหารงานของตำรวจนั้นจำเป็นจะต้องมีสมรรถภาพที่ดีและได้ผลเป็นอย่างดี

ตำรวจก็เป็นสถาบันของรัฐเยี่ยงสถาบันของรัฐอื่น ๆ ที่การบริหารจะต้องให้ได้ผลเป็นที่พอใจของประชาชน ซึ่งความจริงแล้วการบริหารงานของตำรวจที่มีไ้ผลหรือไม่ ถูกต้องไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดความสูญเสียในค่านทรัพยากรที่รัฐต้องจัดให้เท่านั้น แต่มันหมายถึงผลเสียต่อประชาชนที่จะให้อภัยได้ยากยิ่ง เช่นในกรณีที่ตำรวจกระทำโดยความผิดพลาด ใ้ทำการจับกุมประชาชนผู้บริสุทธิ์ เพราะนั่นหมายถึงความสูญเสียชื่อเสียงตลอดจน

สิทธิและสถานภาพอื่น ๆ ในสังคมของผู้นั้น อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตได้ว่าในปัจจุบันนี้การเมืองไทยเข้ามามีอิทธิพลต่อวงการตำรวจอย่างมาก และในขณะเดียวกันการบริหารงานของตำรวจเองก็ต้องประสบกับสภาวะปัญหาคล้ายเช่นกัน นอกจากนั้นแล้วเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การบริหารราชการไทยในปัจจุบันถูกดำเนินการโดยข้าราชการประจำเป็นส่วนมาก ข้าราชการประจำเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการบริหารประเทศมากที่สุด ตลอดระยะเวลาตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา และในกลุ่มข้าราชการประจำนี้ ทหารเป็นองค์กรทางการเมืองที่เข้มแข็งและมีพลังมากที่สุด การบริหารงานของกรมตำรวจจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ในการถูกอิทธิพลจากฝ่ายทหารในบางช่วงของการบริหารงาน

ในอดีตตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ บทบาทของทหารเข้ามาแทรกแซงในกรมตำรวจปรากฏในรูปการแต่งตั้งนายทหารเข้ามาเป็นอธิบดีกรมตำรวจอันได้แก่ หลวงอคุศลย์เกษจรัตน์ ผู้ซึ่งมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ และมีส่วนร่วมในการทำรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๗๖ และปราบปรามกบฏบวรเดชในปีเดียวกัน ภายหลังจากฝ่ายปราบปรามกบฏสามารถรักษาสถานการณ์ไว้ได้ จึงมีคำสั่งแต่งตั้ง พล.ท. หลวงอคุศลย์เกษจรัตน์ จากกองทัพบกโอนมาดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมตำรวจ^๗ บุคคลที่สอง พล.ร.ท. สังวรณ์ สุวรรณชีพ นายทหารเรือและรักษาการสารวัตรใหญ่ ทหารบุคคลที่สามได้แก่ พล.ท.อ. เฒ่า ศรียานนท์ เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการปราบกบฏบวรเดช และเป็นนายทหารคนสนิทของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม และเป็นบุตรเขยของจอมพล ฉันทะวัน หัวหน้าคณะรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐^๘ รวมทั้งเป็นบุคคลสำคัญในการกระทำรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐ และ พ.ศ. ๒๔๙๔ พล.ท.อ. ไสว ไสวแสนยากร เป็นรองหัวหน้าคณะปฏิวัติในสมัยที่จอมพล สฤษดิ์ฯ กระทำการรัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๐๐ และการปฏิวัติ พ.ศ. ๒๕๐๑ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ ในฐานะหัวหน้าคณะปฏิวัติ พ.ศ. ๒๕๐๑ พล.ท.อ. ประเสริฐ รุจิรวงศ์ ดำรงตำแหน่งเจ้ากรม

^๗พ.ท.ท. อนันต์ เสนาพันธ์ และคณะ อ.ตร.อันตราย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โพธิ์สามต้น, ๒๕๑๗), หน้า ๒๓ - ๒๔. คุรายละเอียดในบทที่ ๓.

^๘David A. Wilson, Politics in Thailand (New York : Cornell University Press 1967), pp. 129 - 132.

เป็นใหญ่ต่อสู้อากาศยานและมีส่วนร่วมในการแสวงหาและพิทักษ์รักษาอำนาจ รวมทั้งผล
ประโยชน์กับ จอมพล สฤษดิ์ฯ ตลอดจน พล.ท.อ. ประภาส จารุเสถียร ตำแหน่ง
รองหัวหน้าคณะปฏิวัติในขณะที่เข้ารับตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ และ พล.ท.อ. ประจวบ
สุนทรางกูร ในฐานะที่เคยเป็นฝ่ายปฏิวัติร่วมกับ จอมพล สฤษดิ์ ๒๒ ๒๓ ในอดีต และ
เป็นคนสนิทของจอมพล ประภาส จารุเสถียร ได้รับการแต่งตั้งเป็นรองอธิบดีกรมตำรวจ
และอธิบดีกรมตำรวจในระยะเวลาต่อมาเป็นคน^๕

ด้วยเหตุนี้เองในเมื่อระยะเวลาส่วนใหญ่ทหารเป็นฝ่ายที่จัดตั้งรัฐบาลในการ
บริหารประเทศ^๖ บุคคลดังกล่าวในฐานะอธิบดีกรมตำรวจจึงมีบทบาทสำคัญในการแสวง
หาและพิทักษ์รักษาอำนาจ มีผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นบุคคลที่กุมกำลังพลกำลังอาวุธที่วราช
อาณาจักร ตลอดจนเป็นบุคคลที่ทหารไว้วางใจ จึงมักจะได้รับการตอบแทนด้วยการได้รับ
ตำแหน่งสำคัญในทางการเมืองเสมอมา อาทิ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมี
พล.ท.อ. เภา ศรียานนท์ พล.ท.อ. ประภาส จารุเสถียร เคยดำรงตำแหน่งนี้มาแล้ว
เป็นคน

นอกจากนี้การแต่งตั้งอธิบดีกรมตำรวจสืบต่อจาก พล.ท.อ. พจน์ เภกะนันท์
ซึ่งครบเกษียณอายุในวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๔^๗ ได้มีความสัมพันธ์ทางการเมือง
เข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะสภาพการณ์ทั่วไปในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๔ - พ.ศ. ๒๕๑๕ นั้น
บรรยากาศทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ยังคงเป็นไปในลักษณะสืบเนื่องมาจากใน

^๕ คุุรายละเอียดในบทที่ ๓

^๖ คุุรายละเอียดจาก ชัยวัฒน์ สารสมบัติ, "ทหารกับพรรคการเมืองและการ
เลือกตั้ง (๒๕๐๐ - ๒๕๒๖)" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๕) หน้า ๔๗ - ๑๑๕ และ ปริญญา อุดมทรัพย์,
"วิเคราะห์บทบาททางการเมืองของทหารในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์
แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๕), หน้า ๗๖ - ๘๗.

^๗ รวมประชาชาติ วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๑๔, หน้า ๑.

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ช่วงภายหลังปี พ.ศ. ๒๕๑๖ กล่าวคือ อิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นสิ่งที่กลุ่มผลประโยชน์
 ทุกกลุ่มพึงปรารถนา ปรากฏว่าในช่วงระยะเวลา ๒ ปี หลังจากการเปลี่ยนแปลงการ
 ปกครอง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ มีผลกระทบมากมายต่อทุกวงการ ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ
 สูงสุด เพราะฉะนั้นในช่วงระยะเวลาที่ พล.ต.อ. ศรีสุข มหินทรเทพ ได้รับการแต่งตั้ง
 ให้เป็นอธิบดีกรมตำรวจจึงต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ นานาประการ และรวมถึงการที่
 ตำรวจได้เข้าไปมีส่วนพัวพันกับการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ตัวอย่างเช่น การแต่งตั้ง
 โยภยัยข้าราชการตำรวจมีอิทธิพลทางการเมืองเข้ามาแฝง และกรณีการลอบสังหารผู้
 นำนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาวนา และประชาชน นักการเมืองโดยทั่วไป การตายของผู้นำ
 นักศึกษาที่มีแนวความคิดสังคมนิยม นางแสง รุ่งนิรันดรกุล นายนิสิต จิตรโสภณ นายจินดา
 ศรีบุญเรือง นายปรีดา จินคานนท์ นายอมเรศ ไชยสอาด นายบุญสนอง บุญโยทยาน เป็น
 การตายที่ลึกลับและรวดเร็ว และเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถสืบสวนหาหลักฐานการตาย
 ได้อย่างชัดเจน^{๑๒}

จากการที่ตำรวจมีความสัมพันธ์กับการเมืองดังกล่าวข้างต้น ปัญหาความสัมพันธ์
 ระหว่างการบริหารงานตำรวจกับการเมืองมีความผูกพันโยงใยที่ควรแก่การศึกษาอย่าง
 กว้างขวาง

วัตถุประสงค์

จากสภาพปัญหาที่ได้อธิบายมาข้างต้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา
 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตำรวจกับการเมืองไทย โดยศึกษาถึงบทบาทของ
 นักการเมือง, ทหารที่เข้ามาใช้อำนาจและอิทธิพลต่อการบริหารงานตำรวจว่าเป็นไปใน
 ลักษณะใด และมีผลต่ออาชีพตำรวจอย่างไร ตลอดจนผลกระทบที่มีต่อประชาชนในช่วง
 ระยะเวลาดังกล่าวนี้

^{๑๒}"การลอบสังหารนักการเมือง," รวมประชาชาติ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๕๔๐ วัน
 อังคารที่ ๒ มีนาคม ๒๕๑๘, หน้า ๓.

สมมติฐาน

ในการศึกษาค้างนี้ ผู้เขียนได้ตั้งสมมติฐาน (hypothesis) เพื่อใช้วิเคราะห์และเป็นแนวทางศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตำรวจกับการเมืองไทยว่า

การบริหารงานตำรวจบางช่วงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของนักการเมือง กล่าวคือ ตำรวจเป็นเครื่องมือของนักการเมืองในการพิทักษ์รักษาและแสวงหาอำนาจทางการเมือง และนักการเมืองได้ใช้อิทธิพลและอำนาจทางการเมืองในการบริหารงานตำรวจบางส่วนที่สำคัญ

แนวความคิดทางทฤษฎี

ทฤษฎีการแทรกแซงของทหารทางการเมือง

แนวการวิเคราะห์การแทรกแซงของทหารทางการเมือง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือนในปัจจุบันนี้ ได้รับอิทธิพลอย่างสำคัญจากผลงานของ Samuel P. Huntington, The Soldier and the State^{๑๓} ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือนในระบบการเมืองของสหรัฐฯ เป็นสำคัญ Huntington ได้เสนอแนะข้อคิดอันหนึ่งซึ่งเป็นจุดสนใจของการศึกษาเรื่องราวของทหารกับการเมืองในระยะต่อมาคือการปล่อยให้ทหารพัฒนาความเป็นวิชาชีพ (professionalism) ย่อมทำให้ทหารไม่เข้าแทรกแซงทางการเมือง ลักษณะความเป็นวิชาชีพ ดูได้จากระดับความเชี่ยวชาญพิเศษ (expertise) ความรับผิดชอบและความเป็นกลุ่มหรือคณะ (corporateness) ลักษณะของความเชี่ยวชาญพิเศษ จะเห็นได้จากการใช้กำลังรุนแรง (violence) ซึ่งเป็นภารกิจของทหารไม่ใช่เป็นเรื่องที่ใคร ๆ

^{๑๓} Samuel P. Huntington, The Soldier and the State : The Theory and Politics of Civil-Military Relations (Cambridge : Harvard University Press, 1967), pp. 7 - 18.

ปฏิบัติไต่ถึงในยุคของความเจริญก้าวหน้าทางเทคนิควิทยาแล้ว

ในกองทัพของประเทศที่กำลังพัฒนานั้น ระบบการศึกษาของทหารมักจะแยกตัวออกจากระบบการศึกษาของพลเรือนโดยเด็ดขาด ไม่เหมือนกับประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งพยายามสร้างความเป็นทหารโดยให้มีโอกาสสัมพันธ์กับระบบการศึกษาของฝ่ายพลเรือนไปโดยตลอด ทำให้ระบบการศึกษาของทหารประเทศกำลังพัฒนานี้ ทหารกับพลเรือนก็ขาดความสัมพันธ์ทางแนวความคิด และพลเรือนมักจะมองทหารว่าเป็นผู้ที่ถนัดหรือมีหน้าที่ในด้านการใช้กำลังแต่เพียงอย่างเดียว และขาดความรู้ทางการเมืองทั้ง ๆ ที่โดยข้อเท็จจริงนั้น ทางทหารก็พยายามสอดแทรกความรู้ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ไว้เกือบทุกชั้นตอนของการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเมืองและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตยอยู่เสมอ

การเข้าแทรกแซงทางการเมืองของทหาร อาจเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ อาจแสดงออกในรูปของอิทธิพลทางการเมือง ซึ่งกองทัพแห่งชาติแสดงตนเป็นกลุ่มพลังทางการเมืองกลุ่มหนึ่ง หรือเป็นส่วนสำคัญโดยเฉพาะส่วนหนึ่งของข้าราชการ อีกประการหนึ่งทหารอาจเข้าแทรกแซงทางการเมืองโดยทางอ้อม ทหารอาจเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยแสดงปฏิริยาต่อต้านนโยบายอย่างหนึ่งอย่างใดของรัฐบาล ซึ่งโดยมากมักเกี่ยวข้องกับค่านิยมมั่นคงแห่งชาติ หรือแสดงปฏิริยาต่อต้านการแต่งตั้งผู้นำชั้นสูงในวงการทหารโดยรัฐบาลพลเรือน หรือเข้าไปมีบทบาทในการแต่งตั้งข้าราชการในระบบราชการ ประการสุดท้ายซึ่งรุนแรงที่สุดก็คือการที่ทหารเข้าควบคุมการเมืองโดยตรง

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับการเมือง

ศาสตราจารย์ Marshall E. Dimock และ Gladys O. Dimock ไต่ถลาไว้ว่า "Politics and administration are the two sides of a single coin." ตำรวจในฐานะเป็นฝ่ายที่ปฏิบัติงานฝ่ายบริหารในอันที่จะรักษา

^{๑๕}Ibid pp. 83 - 85.

^{๑๖}Marshall E. Dimock and Gladys O. Dimock, Public Administration (New York : Rinehart & Co., Inc., 1964), p. 47.

ความสงบภายในประเทศเพื่อความผาสุกของประชาชนส่วนรวม ตลอดจนรักษาความศักดิ์-
สิทธิ์ของตัวบทกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้กำหนดขึ้นตั้งกล่าวมาแล้วข้างต้น ฉะนั้นการที่จะตั้ง
ข้อรังเกียจเทียบกันให้ตำรวจปฏิบัติภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการเมืองเสียเลยนั้นเป็นเรื่องที่ไม่
ชอบด้วยเหตุผลจะกระทำมิได้ทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ

Bruce Smith ได้เขียนไว้ว่าการเมืองและการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย
(Law enforcement) มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมากในสหรัฐอเมริกา^{๑๖} การ
บริหารกับการเมืองในทุกระบบไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ ตำรวจในฐานะเป็นฝ่าย
บริหารไม่ว่าจะอยู่ภายใต้ระบบใดก็ตาม ไม่สามารถที่จะเป็นอิสระจากการเมืองได้เลย^{๑๗}
โดยอยู่ภายใต้อิทธิพลของชนชั้นปกครอง^{๑๘} นอกจากนี้บ่อยครั้งที่ตำรวจเป็นหน่วยงานที่
เข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองเสียเอง^{๑๙} โดยนักการเมืองต้องการตำรวจในการ
สร้างความมั่นคงและปลอดภัยให้แก่ตนเอง^{๒๐} และในขณะเดียวกันก็มีตำรวจไม่น้อยที่
ต้องการรับประโยชน์จากการเมืองและนักการเมืองด้วย^{๒๑} ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าเป็นสิ่ง
ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ว่าการเมืองและการบริหารจะต้องมีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในการที่การเมืองมีอิทธิพลเหนือตำรวจหรือตำรวจเข้าไปมีส่วนในการสร้าง
อิทธิพลในทางการเมือง^{๒๒}

^{๑๖}Bruce Smith, Police Systems in the United States (New York : Harper & Brothers Publishers, 1949), p. 4.

^{๑๗}Ibid., pp. 4, 8.

^{๑๘}Ibid., p. 8.

^{๑๙}Ibid.

^{๒๐}Ibid.

^{๒๑}Ibid.

^{๒๒}Ibid.

Coatman ได้เขียนไว้ว่า ในประเทศที่มีการปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยทุกประเทศกำลังตำรวจจะเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ตั้งอยู่ภายใต้กฎหมายของแผ่นดิน (The Law of Land) อำนาจหน้าที่และการปฏิบัติหน้าที่ที่จะต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย^{๒๓} โดยเป็นอิสระจากอิทธิพลของฝ่ายบริหาร^{๒๔} แต่ประเทศที่มีการปกครองในระบบเผด็จการแล้ว กฎหมายและเจ้าหน้าที่ ข้าราชการ ล้วนแล้วแต่อยู่ภายใต้อิทธิพลและการบังคับบัญชาของรัฐบาลทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำ ศักสิทธิ์ใจ ใช้อำนาจบังคับหรือแยกส่วนใดออกจากกฎหมายตามความสะดวก ตำรวจเป็นหน่วยงานหนึ่งที่รัฐบาลสามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์อย่างมากในการรักษากฎหมายจับกุมผู้กระทำผิดภายในรัฐ^{๒๕} เพื่อความมั่นคงของรัฐบาลอาทิ ตำรวจจะไม่ยอมให้มีการวิพากษ์วิจารณ์โดยอิสระเสรี มีการควบคุมสิ่งตีพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนสื่อมวลชนอื่น ๆ เป็นต้น ในขณะที่เกี่ยวกับตำรวจก็จะได้รับผลประโยชน์สนองตอบจากการให้ความช่วยเหลือแก่นักการเมืองโดยการได้รับการอุปถัมภ์คำชูจากนักการเมือง ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับการเมืองจึงมีความเกื้อกูลซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี (good service) โดยตำรวจจะเป็นทั้งฝ่ายอยู่ใต้อิทธิพลทางการเมืองและบางครั้งอาจจะเป็นผู้เข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองเสียเอง^{๒๖} ทั้งนี้ เพราะกิจการของตำรวจต้องเกี่ยวข้องกับสาธารณะ กลุ่มบุคคลต่าง ๆ อาทิ กลุ่มนักการเมือง กลุ่มศาสนา ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคม อาทิ เช่น การเดินขบวน และกิจกรรมอื่น ๆ ของสังคม ตลอดจนมีอำนาจหน้าที่อันกว้างขวางจนทำให้ตำรวจต้องเกี่ยวข้องกับสังคมได้หลายด้านหลายแง่หลายมุม^{๒๗}

^{๒๓}Coatman, p. 3.

^{๒๔}Ibid., pp. 4, 152.

^{๒๕}Ibid., p. 4.

^{๒๖}Ibid., pp. 157 - 158.

^{๒๗}Ibid, p. 154.

วิธีการดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) ส่วนใหญ่จะค้นคว้าข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับคำราช พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง ตลอดจนเอกสารเผยแพร่ บทความและใช้วิธีการสัมภาษณ์ (deep interview) โดยจะสัมภาษณ์บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง อธิบดี และผู้บังคับบัญชาระดับสูงสังกัดในราชการและนอกราชการ เป็นต้น

วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

- ๑. พ.ต.ท.สุวรรณ สุวรรณเวโช ทศนคติของคำราชที่มีต่อการเมืองและการบริหารงาน ศึกษาเฉพาะกรณีนายคำราชนักเรียนสารวัตรและผู้บังคับบัญชาของรุ่นปี ๑๐ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘
- ๒. นที วัชรศิริธรรม การบริหารงานคำราชกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะกรณี โครงสร้างและพฤติกรรมการบริหาร วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕.
- ๓. สกศรี พรประสิทธิ์ การบริหารงานบุคคลของคำราชไทย วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๑.
- ๔. สิริวดี หงษ์ทานิช คำราชกับการเมืองไทย วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ความสำคัญหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ เพื่อแก้ไขภาพพจน์ของคำราช ตลอดจนทราบข้อบกพร่องของการบริหารงานของกรมคำราชซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการไทย เพราะการบริหารงานของคำราชนั้นมีผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนอย่างมากมาย เพราะคำราชเปรียบเสมือนผู้ควบคุมกฎหมายและคอยดูแลบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน เป็นองค์กรของรัฐที่สัมผัสกับประชาชนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วย เพราะฉะนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมีผลมหาศาลในแง่การปรับปรุงการบริหารงานของกรมคำราช